

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, 2011. évi május hó 3. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A testi sértés vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Fonyódi Városi Bíróság 10.B.185/2009/22. számú és a Somogy Megyei Bíróság 1.Bf.335/2010/4. számú ítéletét megváltoztatja,

a terheltet a Btk. 170. § (1) bekezdése szerinti testi sértés vétségének vádja alól felmenti;

azon ítéleti rendelkezéseket, amelyek szerint a terhelt a magánvádló költségeit köteles megtéríteni, mellőzi;

az eljárás során felmerült 58.696 (ötvennyolcezer-hatszázkilencvenhat) forint büntügyi költség megfizetésére a magánvádlót kötelezi.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Fonyódi Városi Bíróság a rendelkező részben megjelölt, 2010. április 26. napján kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki a Btk. 170. § (1) bekezdésében meghatározott könnyű testi sértés vétségében és ezért egy évre próbára bocsátotta. A felmerült bűnügyi költségről akként rendelkezett, hogy a terhelt 5000 Ft-ot a magánvádlónak köteles megfizetni, és viseli az állam által előlegezett 58.696 forint összegű bűnügyi költséget is.

Az elsőfokú ítéletben megállapított tényállás lényege a következő:

A terhelt és a sértett házastársak, de viszonyuk erősen megromlott, válóperük is folyamatban van. A 2007. december 23-án született közös gyermeküket az anya gondozza.

2009. augusztus 23-án délelőtt a terhelt a gyermek láthatása céljából jelent meg a sértett lakásán.

13 óra körüli időben gyermekével együtt az udvaron tartózkodott, amikor a sértett jelezte: gyámhatóság által kijelölt láthatási idő hamarosan lejár, és ekkor észrevett a terhelt nadrágjának farzsebében egy diktafont.

Miközben a terhelt a teraszon a gyermekétől búcsúzott, a sértett kivette a terhelt zsebéből a diktafont, amit felszólítás ellenére sem adott vissza.

Az emiatt kialakult szóváltás során a terhelt megragadta a sértett diktafont tartó jobb karját; dulakodni kezdtek s ennek következtében mindketten a földre kerültek. Ott a terhelt egy ízben megrúgta a sértett bal lábát és megszorította a mellkasát. A dulakodásnak az vetett véget, hogy a sértett a diktafont elengedte. Cselekményével a terhelt a sértettnek a jobb felkarján 20 mm, a bal lábán 50 mm nagyságú bőr alatti bevérzést okozott.

A sérülések gyógytartama nyolc napon belüli volt.

A sértett 2006. augusztus 26-án joghatályos magánindítványt terjesztett elő a terhelttel szemben könnyű testi sértés vétsége miatt.

Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint a terhelt eshetőleges szándékkal idézte elő a sértett sérüléseit. Az a védekezése, hogy jogos védelmi helyzetben cselekedett, elfogadható amiatt nem volt, mert a sértetti jogtalan támadás és annak elhárítása időben nem esett egybe. A támadás már befejeződött, amikor a terhelt a tényállásban írt magatartást tanúsította.

Az elsőfokú ítéletet kétirányú fellebbezés alapján a Somogy Megyei Bíróság felülbírált, s azt a 2010. június 23-án kelt 1.Bf.335/2010/4. számú ítéletével részben és akként változtatta meg, hogy a terheltet megrovásban részesítette; a magánvádló részére további 3100 forint megfizetésére kötelezte; a magánvádlói képvisellel felmerült költség vonatkozásában pedig az elsőfokú

bíróságot különleges eljárás lefolytatására utasította.

Az első- és másodfokú ítélet ellen a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt. Annak jogalapját a Be. 405. § (1) bekezdés b) pontjában jelölte meg, nyilvánvalóan tévesen, mivel a hivatkozott rendelkezés nem a felülvizsgálati, hanem a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásra vonatkozik.

Az indítvány tartalma szerint azonban a védő a Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja alapján kérte a felülvizsgálatot, mert álláspontja szerint a terhelt jogos védelmi helyzetben cselekedett, hiszen a vagyona - a diktafonja - ellen a sértett jogtalan támadást intézett. A terhelt kizárólag a vagyontárgya visszaszerzése érdekében fejtette ki azt a hirtelen, ösztönszerű mozdulatot, ami az egyensúlyvesztésüket és földre kerülésüket idézte elő. A diktafon visszaszerzése pedig már a földön történt meg. Fennállt annak a veszélye, hogy a sértett a diktafont megrongálja vagy tönkre teszi, ekként pedig a jogos védelem minden törvényi feltétele megvalósult; a terhelt bűnösségének a megállapítására a büntetőjog szabályainak a megsértésével került sor. Indítványozta ezért, hogy a Legfelsőbb Bíróság a terheltet büntethetőséget kizáró okból mentse fel.

Emellett kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok megfosztották a terheltet a Be. 5. §-ában biztosított védelem jogától is azzal, hogy a jogos védelemmel kapcsolatos védelmi állásponttal érdemben nem foglalkoztak.

A nyilvános ülésen a védő az indítványát fenntartotta.

A terhelt ahhoz csatlakozva szintén a felmentését kérte.

A magánvádló jogi képviselője írásbeli észrevételében a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta.

Álláspontja szerint az eljáró bíróságok kellően megindokolták, hogy a jogos védelem szabályait miért nem alkalmazták.

Utalt arra is, hogy a terhelt a bántalmazással még a diktafon visszavételét követően sem hagyott fel. Ezért még az esetben is, ha a cselekményével támadást kívánt volna elhárítani, mindenképpen túllépte az elhárítás szükséges mértékét.

Ezért a jogi képviselő a támadott határozatok hatályukban történő fenntartására tett indítványt.

A felülvizsgálati indítvány eltérő indokokból alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslati jellegéből következik, hogy az csak a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okokból vehető igénybe.

A Be. 416. §-ának (1) bekezdés c) pontja szerint eljárásjogi okból felülvizsgálatra az ad alapot, ha a bíróság határozatának a meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, valamint a II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

Az itt tételesen felsorolt ún. feltétlen eljárási szabálysértéseket a Legfelsőbb Bíróság a Be. 423. §-a (5) bekezdésében írt rendelkezésnél fogva hivatalból is vizsgálni köteles, de illet a jelen ügyben nem észlelt.

Miután az indítványnak a Be. 5. §-át egyes részeiben pedig a tényállás megalapozottságát is érintő kifogásai a felülvizsgálati okok körén kívül esnek, azokkal a Legfelsőbb Bíróság érdemben nem foglalkozott.

Ugyanakkor a Be. 416. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján a jogerős ügydöntő határozat felülvizsgálható, ha a terhelt bűnösségének a megállapítására a büntető anyagi jogi szabályok megsértése miatt került sor.

Ebből a szempontból a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet érdemben vizsgálta.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó.

Annak eldöntésénél tehát, hogy történt-e az ügyben büntető anyagi jogi jogsértés, a jogerős határozatokban rögzített tényekből kell kiindulni.

A Btk. 29. §-ának (1) bekezdése rendelkezése szerint jogos védelem folytán az „nem büntethető, akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges”.

A jogos védelem fogalmi meghatározásából következik, hogy jogos védelmi helyzet csak addig áll fenn, amíg a jogtalan támadás tart. Annak befejezése vagy befejeződése után e büntethetőséget kizáró ok megállapításának nincs helye.

Az eljárt bíróságok a sértetti magatartást, a támadást, jogtalanannak tekintették ugyan, azonban a jogos védelmi helyzetet amiatt nem állapították meg, mert a terhelt a sértett sérüléseit már a javait ért támadás befejeződése - a diktafon elvétele - után idézte elő.

Az irányadó tények szerint ugyanis a sértett a diktafont már megszerezte, amikor a terhelt a tényállásban írt erőszakot alkalmazta vele szemben. Bár a jogos védelem szabályainak alkalmazásától az eljáró bíróságok helyes jogi indokból tekintettek el, ugyanekkor más okból tévesen vontak következtetést a terhelt bűnösségére.

Tévedésük abból fakadt, hogy figyelmen kívül hagyták az 1959. évi IV. törvényben, a Ptk.-ban szabályozott, a birtokost megillető birtokvédelmi rendelkezéseket.

A Ptk. 190. §-a szerint a birtokos a birtoka ellen irányuló támadást - a birtok megvédéséhez szükséges mértékben - önhatalommal is elháríthatja. Az elveszett birtok visszaszerzése érdekében is önhatalmúlag felléphet akkor, ha más birtokvédelmi eszközök igénybevételevel járó időveszteség a birtokvédelmet megghiúsítaná.

A törvény tehát megengedi a birtokos részére a birtoka ellen irányuló támadás elhárítását. A birtok ellen irányuló támadás fogalma szűkebb mint a birtokháborításé. Támadáson azt a magatartás kell érteni, amely közvetlenül a dolog felett gyakorolt hatalmat fenyegeti, nem pedig a dolog rendeltetésszerű használatához fűződő érdeket sérti.

Ehhez képest a birtokos erőszakkal is meggátolhatja, hogy a dolog birtokát tőle elvonják, és az elveszett birtokot is - a törvényben írt feltétel fennállása esetén - visszaszerezheti.

A jogos önhatalom azonban a birtok megvédéséhez szükséges mértéken nem terjedhet túl, nem alakulhat át megtorlássá.

Az alapul szolgáló tények szerint a terhelt gyermekének láthatása céljából, eseti jelleggel tartózkodott a sértett lakásán, amikor a sértett a birtokától megfosztotta azzal, hogy tőle a diktafont elvette.

A köztük fennálló haragos rossz viszony miatt, s mert a diktafont felszólítása ellenére sem kapta vissza, a terhelt alappal feltehetette, hogy más birtokvédelmi eszköz igénybevétele a birtokvédelmet megghiúsítaná. Az ugyanis nem kétséges, hogy a hatósági út igénybevételeitől gyors és hatékony birtokvédelmet nem remélhetett.

A terhelt kizárólag a diktafon - a birtok - visszaszerzése érdekében ragadta meg a sértett karját; a sértett vonakodása miatt került sor a dulakodásra, és ennek során a tényállásban írt módon a sérülések okozására; végül pedig ennek eredményeként a diktafon visszaszerzésére.

A terhelt a sértettnek összesen két kisebb bőr alatti bevérzést okozott.

Azt követően, hogy a sértett a diktafont elengedte - szemben a magánvádló jogi képviselőjének állításával - a sértettet már nem bántalmazta.

Ekként pedig magatartása nem ment túl a birtok megvédéséhez szükséges mértéken sem.

Mindebből következően a terhelt magatartása nélkülözte a jogellenességet, bűncselekmény tehát nem valósult meg. Anyagi jogi szabályt sértettek ezért az eljáró bíróságok, amikor ennek ellenére a terhelt bűnösségét megállapították.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a támadott ítéleteket a Be. 427. §-a (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásával megváltoztatta, és a terheltet az ellene könnyű testi sértés vétsége miatt emelt vád alól a Be. 6. § (3) bekezdésének a) pontja alapján bűncselekmény hiányában felmentette.

A Be. 514. § (1) bekezdése értelmében az eljárás során felmerült bűnügyi költséget a magánvádló viseli, ezért a Legfelsőbb Bíróság a támadott ítéletek ezzel kapcsolatos rendelkezését is megváltoztatta.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának lehetőségét a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Az ismételt felülvizsgálati indítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdésén alapszik.

Budapest, 2011. május 3.

*Dr. Mészár Róza s. k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya
s. k. előadó bíró, Dr. Belegi József s. k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*bíróági tisztviselő
MTné*